

Sygn. akt II CKN 267/98

W Y R O K

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 1999 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN – J. Gudowski

Sędziowie: SN – Z. Strus

SN – M. Sychowicz (spraw.)

Protokółant: E. Chojnacka

po rozpoznaniu w dniu 13 kwietnia 1999 r.

na rozprawie sprawy z powództwa J. N., K. A., E. S., J. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie [...]

o zapłatę

na skutek kasacji pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 grudnia 1997 r., sygn. akt I Aca [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania
oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

U Z A S A D N I E N I E

Po rozpoznaniu sprawy po raz trzeci Sąd Wojewódzki w K. wyrokiem z dnia 10 lipca 1997 r. zasądził od Skarbu Państwa – Wojewody [X] na rzecz powodów – następców prawnych K. S. kwotę 27.760 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 3 listopada 1992 r. Zasądzona kwota stanowi odszkodowanie za szkodę jaką poniosła K. S. na skutek nie załatwienia jej wniosku o odkupienie gospodarstwa rolnego położonego w D. o pow. 3,36 ha, które w dniu 5 maja 1980 r. sprzedała ona [...] Spółdzielni [...] w M.. Na skutek likwidacji Spółdzielni i w wyniku wykonania decyzji o scaleniu gruntów, grunty wchodzące w skład sprzedanego gospodarstwa rolnego zostały rozdysponowane w taki sposób, iż nie jest możliwy ich zwrot powodom. Jako podstawę prawną swego rozstrzygnięcia Sąd Wojewódzki wskazał art.417 kc.

Apelację pozwanego od wymienionego wyroku Sąd Apelacyjny w [...] oddalił wyrokiem z dnia 9 grudnia 1997 r. Sąd Apelacyjny uznał, że decydujące znaczenie dla zastosowania w sprawie art. 417 kc miało wydanie przez Wojewodę [X] dyspozycji Nr [...] z dnia 9 kwietnia 1982 r, tj. przed sprawdzeniem, czy zaspokojone zostało żądanie K. S. o zwrot gruntu, pomimo że w grudniu 1981 r. Urząd Gminy w M. powiadomił rolników o możliwości odkupienia gruntów, a w styczniu 1982 r. K. S. zwróciła [...] Spółdzielni [...] w M. cenę sprzedaży wraz z odsetkami. Według Sądu Apelacyjnego powstała szkoda jest wynikiem niewłaściwego, a przez to zawinionego w rozumieniu art. 417 kc przygotowania materiału, na podstawie którego Wojewoda [X] zadysponował gruntem, który się do tego w tym czasie nie nadawał.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] zaskarżył kasacją pozwany. Zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 417 kc i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie

powództwa ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Trafnie kasacja zarzuca, że ustalenia poczynione w sprawie nie dają podstawy do uwzględnienia powództwa w oparciu o art. 417 kc, co uzasadnia – wobec zastosowania tego przepisu – zarzut jego naruszenia.

Zastosowanie art. 417 kc, jako podstawy uwzględnienia powództwa, wymagało ustalenia okoliczności faktycznych, które wskazują na zaistnienie przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa wymaganych przez wymieniony przepis. Dokonane w sprawie ustalenia nie spełniają jednakże tego warunku.

Dla przyjęcia, że działanie (zaniechanie) funkcjonariusza państwowego, za wyrządzoną przez którego szkodę ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa, było zawinione, nie jest wystarczające stwierdzenie, iż było to działanie „niewłaściwe”. Stwierdzenie winy funkcjonariusza wymaga ustalenia jaką ciążącą na nim powinność swoim zachowaniem on naruszył. W sprawie nie zostało zaś ustalone ani to, czy Wojewoda [X] lub inny funkcjonariusz państwowy (art. 417 § 2 kc) mieli obowiązek rozdysponowania gruntami likwidowanej Spółdzielni, ani to czy funkcjonariusze ci dokonali takiej czynności. Powołana przez Sąd Apelacyjny dyspozycja Wojewody [X] Nr [...] świadczy jedynie o zajęciu się przez Wojewodę sprawą rozdysponowania gruntami pozostałymi po likwidowanej Spółdzielni (z uwzględnieniem interesów rolników, którzy sprzedali grunty Spółdzielni – pkt 5 dyspozycji). Brak aktów administracyjnych o charakterze władczym świadczy o tym, że grunty po likwidowanej Spółdzielni nie zostały rozdysponowane w sensie prawnym. Sam fakt władania tymi gruntami przez różne podmioty i wykorzystywanie tych gruntów na określone cele, bez ustalenia, że jest to wynik konkretnych działań funkcjonariuszy państwowych, nie jest wystarczający do przyjęcia, że faktyczne rozdysponowanie gruntami było czynnością dokonaną przez tych funkcjonariuszy.

W związku z wiązaniem odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę doznaną przez K. S. z niezałatwieniem jej wniosku o odkupienie gospodarstwa rolnego należy zauważyć, że do „załatwienia” tego wniosku była powołana – jako strona umowy sprzedaży – jedynie [...] Spółdzielnia [...] w M., aż do czasu jej likwidacji (co do której to okoliczności brak jest ustaleń w sprawie). Przypisanie odpowiedzialności Skarbowi Państwa za rozdysponowanie gruntami w wyniku likwidacji Spółdzielni mimo niezałatwienia wymienionego wniosku wymagało zatem ustalenia obowiązku funkcjonariuszy państwowych uwzględnienia sytuacji wynikającej z „niezałatwienia” tego wniosku przez Spółdzielnię. Brak jest jednakże ustaleń pozwalających na stwierdzenie takiego obowiązku.

W sprawie nie zostało też przekonywująco wyjaśnione, że rozdysponowanie gruntami likwidowanej Spółdzielni pomimo niezałatwienia wniosku K. S. o odkupienie gospodarstwa rolnego mogło stanowić okoliczność uzasadniającą odpowiedzialność Skarbu Państwa za wyrządzoną szkodę, a to z tego względu, że umowa sprzedaży gospodarstwa z dnia 5 maja 1980 r. została uznana za nieważną (wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 14 października 1985 r., I C [...]), zatem – jak się okazało – nie mogło w ogóle wchodzić w grę odkupienie gospodarstwa. Oczywiście [...] Spółdzielnia [...] w M. była w tej sytuacji obowiązana do zwrotu gospodarstwa K. S., a po jej śmierci jej następcom. Jednakże rozdysponowanie gruntami likwidowanej Spółdzielni mimo niespełnienia tego obowiązku przez Spółdzielnię jest inną okolicznością niż rozdysponowanie gruntami pomimo niezałatwienia wniosku K. S. o odkupienie gospodarstwa.

Z przytoczonych względów uznając zasadność kasacji Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 oraz art. 393¹⁹ w zw. z art. 108 § 2 kpc orzekł jak w sentencji.